

PREGLED POVIJESNE GRAĐE U ARHIVU JUGOSLAVENSKE AKADEMIJE ZNANOSTI I UMJETNOSTI U ZAGREBU KOJA SE ODNOSI NA ISTRU, RIJEKU, HRVATSKO PRIMORJE S OTOCIMA (KRK, CRES, LOŠINJ I RAB) I GORSKI KOTAR

*Vera Hofman
Zagreb*

Arhiv Jugoslavenske akademije* od svoga je osnutka (1867) sakupio znatan broj razne povijesne građe, koja se svojim sadržajem odnosi na Istru, Rijeku, Hrvatsko primorje s otocima i Gorski kotar.

Ta je građa pritečala u Arhiv putem darovanja Akademijinih članova, drugih osoba, te ustanova, oporučnim ostavštinama i otkupom. Već u listopadu 1867. predao je J.J.Strossmayer dar od 39 kodeksa, zatim se otkupljuje prva veća arhivska skupina - arhiv porodice Keglević, a glavni temelj je udaren Arhivu otkupom velike vrlo vrijedne zbirke rukopisa Ivana Kukuljevića-Sakcinskog u kojoj se nalazi i bogata zbirka glagoljskih rukopisa. I tako se sabiranje nastavilo sve do danas pribiranjem rukopisa i arhivalija.

U ovom pregledu bit će prikazana samo najznačajnija građa koja se odnosi na uvodno spomenute krajeve svrstana u skupine s istaknutim primjerima, te arhivske skupine i ostavštine kulturnih i javnih radnika u kojima se nalaze mnogi važni izvori i podaci s gornjeg područja.

GLAGOLITICA

a) Kodeksi, knjige (matične, bratovštine i sl.)

I. Razni kodeksi vjerskog sadržaja - sv. Pismo, misali, bravijari, rituali, Molitvenici, propovijedi, pjesme, zbornici; 67 jedinica s gore spomenutog područja među kojima se ističu: Dragučki brevijar (sign. III b 25), Bribirski misal, XV st.

* Arhiv Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagreb, Strossmayerov trg 2 - ima čitaonicu, Fotoslužbu, Laboratorij za restauraciju i konzervaciju arhivalija - pristupačan je za korisnike dnevno od 8 do 14 sati, osim subote.

(III b 3), Bribirski brevijar, g. 1470. (III b 6), Kukuljevićev (Vinodolski) brevijar, g. 1485, (I d 34), Dijalozi Grgura pape XV-XVII st. (Vrbnik, Lošinj, Grižani -II b 106, VII 70, I b 139), Korizmenjak (Istra, XV-XVI st. - III a 19), Vinodolski zbornik, poč. XV st. (Dobrinj, Vrbnik - III a 15), Žgombičev zbornik, XVI st. — Istra (VII 30), Grškovićeve zbornik, XV st. — Istra (VII 32) itd., itd.

2. *Matične knjige* (knjige krštenih, vjenčanih, umrlih i krizmanih) iz mjesta: Baška, Beli (Cres), Boljun, Bribir, Čunski (na Lošinj), Dobrinj, Dolina kod Trsta, Draguč, Dubašnica, Kastav (i Volosko), Labinci, Linardići (sv. Fuska), Lindar, Lošinj Mali, Medulin, Miholjice (sv. Vid na Krku), Montrilj, Omišalj, Ponikva, Punat, Roč, Sveti Ivan od Šterne, Vodnjan. - Matice su vođene u vremenskom razmaku od 1560. (župa Dobrinj) do 1823. (župa Dubašnica). Signatura matica je: IX i redni broj.

3. *Knjige bratovština*: Beli na Cresu sv. Antuna - 1572-1641. (sign. VIII 194); Boljun sv. Mikule, 1583-1623, 1662-1666, (sign. II c 77); sv. Roka, sv. Katarine i sv. Blaža, 1595-1663, (sign. II c 3); Boljunac sv. Ivana, 1576-1672, (sign. VIII 140); Bribir sv. Križa, 1609-1698. (VIII 205); sv. Stjepana, 1612-1699, (VIII 204); Draga Bašćanska, „Od duš od purgatorija“ 1752-1857, (sign. VIII 164); Grobnik sv. Marije, 1539-1623, (sign. III c 23); Cekve i općine Roč u Istri, 1526-1628, (sign. II c 56); Trsat sv. Jurja, 1566-1688, (sign. IV b 93); Vrbnik sv. Ivana, 1564-1609. (sign. II b 34); Zabrešće (Dolina kod Trsta) sv. Antuna 1520-1642, (sign. VII 89), i dr.

b) Zapisnici općinskih sjednica, notarski protokoli, „dižmarske“ knjige, gospodarske knjige i dr.

Od tih su važniji: Zapisnici sjednica veprinačke općine od 1515. do 1653. (sign. II d 44, II c 77, IV c 40, II d 121, IV b 43, II d 122); Notarski protokoli raznih notara kao napr. Sparozić Franca i Matije, otok Krk, g. 1515-1569. (sign. VIII 273); Barića Bozanića, Vrh kraj Krka, 1554-1557, (sign. VIII 274); obitelji Tanić otok Krk, g. 1603-1641, (sign. III a 36); fragment protokola Gržana Valkovića, Vrbnik 1611 (1595)-1620, (sign. II d 119/1); Petra Bolonića, Vrbnik 1622-1672, (sign. VII 156); Ivana Stašića, Vrbnik 1627-1652, (sign. VIII 176); Andrija Toljanića, Vrbnik, 1643-1650, (sign. IV b 55); Franića Milčetića, Dubašnica na Krku, 1671-1799, (sign. VIII 249); Antona Petriša, Vrbnik, Dobrinj, Omišalj - otok Krk, 1737-1741, (sign. VIII 275); Ivana Sormilića, Dubašnica, Sv. Vid, Poljica, Miholjica i Omišalj, 1767-1768, (sign. IV a 109); Ivana Sabljića, Dubašnica, 1771-1783, (sign. II d 119/2); Petra Lazarića, Mošćenice, 1621-1641, (sign. II c 77); „Dižmarske“ knjige bašćanskog kapitulara, 1762-1787, (sign. VII 62, 64 i 65); „Police od služab“ Dubašnjanskog klera, 1819, 1820, 1825, (sign. VII 51); Gospodarska bilježnica iz Baške, 1770-1791. i 1812-1821, (sign. VII 51) i druge gospodarske bilješke i miscellanea.

c) Fragmenti

U zbirci glagoljskih fragmenata u ARHIVU JAZU nalaze se 74 fragmenta s područja Istre, Rijeke, Hrvatskog Primorja i Kvarnerskih otoka, među kojima se ističu: fragm. 4 - Legenda o sv. Tekli (XIII st.); fragm. 123 - Odlomak zbornika (iz korica kvarezimala Š. Grebla, Vrbnik, XIII st.); fragm. 16 - Apokrif. slovo o blagovještenju, Omišalj (XIII st.); fragm. 90 - Odlomci zbornika (Pazinski fragmenti, poč. XIV st.), Pazin; fragm. 112 - Humski ostrošci misala (Hum, Istra, XIII-XIV st.) kao i drugi fragmenti iz Barbana, Baške, Bribira, Dolenje Vasi (Istra), Dobrinja, Dubašnice, Glavotoka (na Krku), Grdosela (Istra), Grižana, Krka, Martinšćice (na Cresu), Novog, Omišlja, Porta, Rijeke, Stivana (Cres), Trsata, Veprinca i Vrbnika.

d) Pojedinačne isprave i zbirke isprava

Prva skupina iz vremenskog razdoblja 1449. do 1495. sadržava isprave iz mjesta: Bakar, Baška, Belgrad, Brinje, Drivenik, Dubašnica, Grižane, Krk, Novi i Vrbnik.

Druga skupina od 1501. do 1598. sadržava isprave iz mjesta: Bakar, Baška, Belgrad, Bribir, Dobrinj, Dubašnica, Grižani, Grobnik, Kastav, Novi, Omišalj, Rijeka, Selca, Senj, Trsat, Veprinac, Vinodol i Vrbnik.

Treća skupina od g. 1600. do 1684. iz mjesta: Baška, Belgrad, Boljun, Bribir, Dobrinj, Dubašnica, Glavotok, Grižani, Kastav, Linardići, Malinska, Mošćenice, Omišalj, Veprinac i Vrbnik.

Četvrta skupina od g. 1700. do 1790: Dobrinj, Draga Baščanska, Dubašnica, Krk, Omišalj i Vrbnik.

Peta skupina od g.1800. do 1819.: Dubašnica, Omišalj.

Manje zbirke glagoljskih isprava:

Iz ostavštine Vinka *Premude*: 13 akata od g.1686. do 1786. iz mjesta: Baške, Dubašnice, Krka i Vrbnika.

Iz zbirke *I. Milčetića*: 47 isprava od g.1590. do 1800. iz mjesta: Dubašnice, Krka i Vrbnika.

Iz *Spinčičeve* zbirke „Glagolitica“ iz Istre: originalne isprave XVI-XVIII st., prijevise i kopije glagoljskih natpisa iz Istre, te Spinčičev materijal za glagoljsku topografiju Istre. (sign. VIII 161).

Mažuranićeva zbirka neštampanih listina (originali ili stari prijevise pisani glag. ili latinicom i noviji prijevise pisani latinicom): od 1503. do 1869.: Belgrad, Bribir, Crikvenica, Drivenik, Griže, Novi, Rijeka, Senj, Skrad, Trsat.

e) Prijepisi raznih glagoljskih rukopisa, isprava i natpisa

Natpisi bakarski (sign.III d 156); Kopije bakarskih glagoljskih natpisa - poslao dr. Marochino, g.1949. (sign.VIII 65); Prijepis Baščanske ploče glag. slovima (sign. VIII 49); isprava iz Drivenika (g.1567), tiskana u „Istina“, Sušak 24.11.1935. (sign.VIII 69); Grškovičev zbornik - Premudin latinički prijevise gl.g.rkp. iz XVI st. (sign.VIII 68); Klimantović Šimun, „Plać dive Marije“ lat. prijevise glagoljskog rituala, (sign.VIII 245); Kršćanski nauk, Premudin prijevise glagoljskog predloška XVIII st., (sign.VII 55); Mažić Matija, Trsatska crkva (sign.III d 158); Mažić Matija, Trsatski natpisi (sign.III d 157); Petrisov zbornik - Premudini ispise iz Petrisova zbornika i Vrbničkog misala i sl. (sign.VII 77); Premuda Giorgio, „Gramatika slovinska ili glagoljska“, hrv.lat.rkp. 1825-26, (sign.VII 75); „Razgovor ili dialog Grgura pape“, iz glag. prepisao u Veprincu 1854.g. Jakov Volčić, (sign. II d 136).

STATUTI, URBARI, SUDSKE KNJIGE, NOTARSKJE ISPRAVE

a) Statuti, zbirke privilegija, zapisnici opć. sjednica:

Statut Cresa i Osora (Lo statuto dell'isola di Cherso ed Osero, prijevise, sign.VIII 284); Kastva grada statut od g.1400. (sign.II b 137, prijevise XIX st. sign.I d 152);Kastavske osude a. 1695-1787, (sign.II d 15); „Kastvam inter et Gutteneg confiniorum descriptio a.1541“ (sign.II d 128); Statut otoka Krka (sign.II b 130); Mutvoran - Parti del consiglio di Momoran, tj. zapisnici općinskog vijeća u Mutvoranu g.1582-1615, tal. (sign.VIII 152); „Novoga grada slobodnjakov, Vlahov i kmetov zakoni, služba i pravice“, a.1686 (sing.IV a 57); statut Raba (Statutum communis Arbae), lat.rkp. XVII st., (sign.VIII 171); Statut Rijeke - Fluminensis civitatis statuta 1527-1530, (sign.I d 13); Statut Senja (sign.II d 223, prijevise sign.I b 68); Senja grada privilegiji Rudolfa II (sign.III a 17); Senjski privilegiji a.1619, (sign.II

d 10); Zakon vinodolski (sign.VIII 142, 143); „Vinodol in districtu privilegiorum quae reperiuntur connotatio“ (sign.III d 100); Statut Vrbnika (sign.II d 153); Schulenburg C.,Relationes supra statum Dalmatiae, littoralis Croatici, Istriae et Italiae, 1732, (sign.II c 3).

b) Urbari, kvadirne, podavanja iz raznih mjesta:

Baška - Dižmarska knjiga baščanskog klera (1834-1835), (sign.VII 63); Grobnik, Protokol grobničke župe crkve sv.Marije (sign.III c 23); Urbar grobnički, (sign.II d 152); Grižane, Kvadirna grižanskih crkava, st.XVIII (sign.III d 12); Urbar kastavski (sign.II b 132); Novljanski urbar, (sign.II d 138); Osor, - „Capitolo at altri interessati nelle decime d'Ossero“, štamp. XVIII st. (sign.VIII 236); Rijeka, Isusovačkog (riječkog) kolegija privilegije, statut i rubar, (sign.III d 62); Urbar trsatski, (sign.VIII 143); Trsatske kvadirne, a.1694, (sign.IV b 40).

c) Sudske knjige i zapisnici

Bribir, Sudbene knjige I-V od 1737. do 1781.g. (sign.IV c 67, 68, 69, 70 i 72); Novi, Sudbena knjiga od 1737-1742. i 1768-1787. (sign.IV c 73); „Senja grada sudbene odluke s. 1668-1874“ (sign. IV c 61); Trsatske općine sudska knjiga g. 1734. (sign.IV b 12); Trsatske općine sudbeni zapisnik, a.1428-1599, (sign.IV b 93); Trsatske pravde i osude, a.1653-1655, (sign.IV b 60); Vrbničke općine sudbeni zapisnik a.1637-1643, (sign. IV b 95); Liber sententiarum communitatis Vrbnik, XVII st., (sign.II d 119).

d) Izvodi iz notarskih knjiga i razne listine

Volčić Jakov, Istrijanske listine od g. 1583-1658, (sing.I b 136);Kopijalna knjiga notarskih akata iz okoline Pule, g.1725-1788, tal. (sing. VIII 153); Riječki spisi „Fluminensia saec. XVIII“ (sign.IV d 32/a, b, c); „Fluminensia, saec. XIX“ (sign.I d 101); „Flumen civitatem ac Tersatum respicientia quaedam instrumenta“ (sign.III d 102); „Fluminensis sceti Viti communitatis extractus e libris civilium“ (sign.II d 182); Vrbnikensis oppidi liber testamentorum, a.1645-1652, (sign.IV b 45).

SPISI CRKVENOG I VJERSKOG SADRŽAJA

a) Matične knjige i ispisi iz matičnih knjiga

Premudine bilješke iz matice vjenčan:, krštenih i krizmanih u Baški, g. 1614-1653. iz glag. originala (sign.VII 79); Matica krštenih župe Sv. Ivan od Šterne iz g.1705-1719, tal. (sign.VIII 203); Medulin - Matica umrlih g.1700-1799, (sign. VIII 196).

b) Naredbe biskupa, vizitacije

Krk - „Vegliensis eppatus ecclesiarum et cappellarum visitatio canonica facta a Pietro Bembo eppo.Vegliensi, a.1565, (sign.II c 43); Vegliensis dioeces. visitatio facta per d.Albertum Duymium eppum Vegliensem et administratorem modrusiensem (sign.II d 71); Senj- Rožmanić M., Copia relationis factae Romano pontifici de tota dioecesi Segniensi et Modrussiensi (sign.II d 67); Selišević Stephanus, eppus Corbaviensis, Recursus contra episcopum Segniensem quoad districtum Modrusiensem cum descriptione limitum episcopatus Segniensis, (sign.III d 83); Chiolich Georgi, senjski biskup, Odredbe (et monita) svom kleru (sign.III d 16); Senjskih biskupa Hiacinta Dimitra, Sebastiana Glavinića i Nikole Pohmajevića - Konstitucije (naredbe i vizitacije) a.1681. i 1724, (sign.II d 125); Crkvene naredbe biskupije

senjske i modruške, god.1380. i 1589, (sign.II d 124); Senja, Krbave, Modruša (traktat o sjedištu biskupa (fragm.) (sign.I d 104).

c) Spisi o samostanima

Benger Nikola, „Chronotaxix monasteriarum ordinis fratrum Eremitarum s.Pauli in provinciis Istriae et Croatiae“ (sign.II d 212); „Carlobagiensis capuccini ad parochum Tersætensem in merito Illirismi epistola“, (sign.III d 140); „Acta abolitionis monasterii P.P. Paulinorum Noviensis, s. XVIII“, (sign. IV d 53); „Noviensis Paulinorum monasterii privileg. transumpta“, (sign.III d 14); „Segniensem ad conventum spectantium piorum legatorum, sepulturarum aliorumque rerum specificatio, s.XVIII“, (sign.I d 93); „Liber memorabilium Tersatensis monasterii, s.XX“, (sign.III d 146).

d) Spisi raznog crkvenog i vjerskog sadržaja

Bribir - Kaptol deliberacija, a.1681. (sign.II a 49); Dolina kraj Trsta - Priručnik iz 1721. župnika župe sv.Uldarika. sign.VII 103); Krk - Premuda V, Imne ka „Dnevnim godinama“ rimskago Brvijala - staroslavenski prijevod pisan latinicom rukom V.Premude. (sign.VII 80); Vegliae ecclesiae acta et documenta varia ab a.1466-1790, (sign.II d 141); Benzoni Ivan Antun, biskup senjski, Information verhu punti daneh gg.plovanom na odgovor u sv. viziti učinjenoj leta 1722.24.VI, (sign.II d 49); Dollinich A. „Starog čovika po razmisgljanju poslidnjih u novoga priobraxenje. Od smrti, suda, rada i pakla,“ Senj, 1792, (sign. VII 28); Oficij bl.dj.Marije (noviji prijepis) (sign.II d 112).

NEOBJAVLJENI RUKOPISI (RADOVI) I GRAĐA ZA NJIH

Bačić V., Pomorska politika, (sign.XVI 24); Barbalić Fran, Istarski sabor (sign.XVI 21); Barbalić Fran, Izborne borbe u Puli, Zagreb, 1949. (sign. XVI 38); Cvitanović Vladimir, Ispisi iz glag.akata XVI- XVIII st. i dr. (sign.XVI 17); Dočkal Kamilo, Liber vitae et mortis Ordinis Paulinorum, Provinciae Paulinorum. (sing.XVI 28); Dočkal Kamilo, Građa za povijest pavlinskih samostana u Hrvatskoj. (sing.XVI 29); Dočkal Kamilo, Collegium Hungarico-Illyricum a.1553. (sign.XVI 30); (Fabi-janović Milan), Arhivski materijal o mađarskim julijanskim školama u Hrvatskoj, (sign.XVI 50); Grba Milovan, Die Militärgrenze. (sign.XVI 34); Klaić Vjekoslav (razni ispisi i rukopisi predavanja): „Bribirski knezovi“, „Građa za povijest Hrvata“, „Krčki knezovi Frankopani“, „O biskupiji senjsko-modruškoj“ (sign.XIX ormar); Kraljić A. Josip, Otok Krk. (sign.XVI 26); Laszowski Emil, Porodica Čikulín; Connotatio annorum 1779-1812, (sign.XV 37); Maver Fr., Iz zapisnika veprinačke općine g. 1607-1610, (Ispisi iz rkp.II c 77) (sign.XVI 22); Njegovan dr Dušan, Vojna Krajina (sign.XVI 60); Pavlović Iv.Andrej, „Ivan Mažuranić“, disertacija, jez.rus.g. 1719, (sign.XVI 1); Premuda Vinko, Naučne bilješke i prijepisi (sing. XVI 27); Rismondo Mateo, Rovinj - materijali (sign.XVI 51); Slavenski seminar Bečkog sveučilišta, Registar aller Artikel in Wiener Zeitungen u. Zeitschriften von 1800-1850, angefertigt vom Slavischen Seminar der Universität Wien, 1955. (sign.XXII 5); Szabo Đuro, Otok Krk (sign.XVI 41); Škorić Drago, Razvoj republikanskog raspoloženja kod Hrvata i očitovanje takvog na izborima god. 1920, (sing.XVI 45); Štefanini Vjekoslav, Jadransko pitanje (10-14.siječnja 1920) - Pisma dr Trumbića - dr Smodlaki, (sing. XVI 58); Vajs Josip, Najstariji hrvatsko-glagoljski misal, (sing.XVI 47); Podaci o arhivima na otocima Cresu i Lošinju prema izvještajima talijanske vojne uprave iz g. 1919, (sign.XX 14).

Ostali rukopisi raznog sadržaja

Host Josephus, Viaggio botanico nell'Istria, isole del Quarnero e nella Dalmazia (sign.II a 90); Dalmatiae et Istriae locorum et terrarum conscriptio (sign.II c 36); Istriae et Fori Iulii de situ desertatio (sign.II d 18); Istriaca miscellanea: a. Regesta diplomatum ab a.1582-1633, b. Cathalogus capitaneorum Pisinensium ab a. 1282-1730, c. Regesta rerum memorabilium civitatis Pisini ab a.1508-1618, (sign.II d 29); Maretić Gedeon, Die Schlacht bei Veglia und Grobnik im Jahre 1242, (II d 167); Milčetić, Miscellanea o Istri, Hrvatskom Primorju itd. (sign.VIII 135); Miscellanea XVIII st. (Baška) (sign.184); Carrara Giov., Cenni storici sulla città e territorio di Pola, (sign.II d 191); Novljanski zapisnik za izvezenu robu u Mletke, a.1803-1806, (sign.IV b 56); Ritter-Vitezović P., Lamentacio Segniae. (sign.II a 65); Pedena di, Notizie storiche delle città in Istria, (sign.IV b 26); Relazioni dell'Istria littorale e della Dalmazia descritte (1553) (sign.II c 16); (Sabljari, prijepis), Memorie storiche antiche e moderne della terra e territorio di Albona - di Asolano Bartolomeo Giorgini. (sign.IV b 25); Schinella Pietro, XVII st., Catastico delli Beni nella confraternita della chiesa di s.Ioanne de Verbenico ... scritti per molti notari tradotti per - P.S. nobile di Veglia (sign.II b 34); Storia delle città di Segna. (sign.II b 9); Segniensium nobilium familiarum connotatio. (sign.III d 60); Thian A.S., Historia celeimae civitatis Segniae, k784. (sign.IV a 123); Vegliae, Vinodol et Modruš comitibus summa privilegiorum a duodecium regibus Hungariae concessorum ab anno 1193-1686, (sign.II c 60); Vinciguerra Antonius, „Cronica della isola di Veglia e della famiglia Frangepani in quella isola“, 1482, (sign.II d 26); Vinciguerra A., Giurisdizione di Veglia, a.1481, (sign.II a 55); Zaveršniĝ Joseph, Recensio et confutatio italici opusculi de patria divi Hieronymi Strignae in Istria a Petro Stanković canonico, (sign.IV c 16).

OSTAVŠTINE KULTURNIH I JAVNIH RADNIKA

Battel Josip (sign.XV 30); Črnčić Ivan (sign.XV 5); Hirc Dragutin (sign.XV 26); Kirac Luka (sign.XV 31); Kostrenčić Ivan (sign.XV 40); Kukuljević Ivan (sign.XV 23); Kurelac Fran (sign.XV 8); Lopašić Radoslav (sign.XV 25); Matković Petar (sign.XV 47); Mažuranić Vladimir i Ivan (sign.XV 43); Sladović Mane (sign.XV 27); Vukasović Živko (sign.XV 32).

POSEBNE ZBIRKE

a) Arhiv Jugoslavenskog odbora s Trumbićevom zbirkom (1914-1930) s dokumentima borbe oko stvaranja Jugoslavije, te borbe naroda Istre, Rijeke, Hrvatskog Primorja s otocima za pripojenje matici zemlji Hrvatskoj i Jugoslaviji (153 fascikla i 160 predmeta (konvoluta, svežnjeva, spisa, radnji itd).

b) Arhivska građa i stampata iz arhiva obitelji SKAMPIĆ iz Labina: a) stampata 52 broja; b) zemljopisne karte 38 kom. c) rukopisi 21 rkp.

Lit.: Ljetopisi Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti od broja I (1877.) pa dalje; Š t e f a n i ć Vjekoslav, Glagoljski rukopisi Jugoslavenske akademije, I i II, Zagreb 1969, 1970. Izd. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb.